

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
ІМЕНІ ІВАНА БОБЕРСЬКОГО
КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ**

Стахів І. М.

ЛЕКЦІЯ № 3

ПОДАТКОВА СИСТЕМА ДЕРЖАВИ

з навчальної дисципліни

Фінанси і фінанси підприємств

спеціальність: 073 Менеджмент

Опорний конспект лекції з дисципліни «Фінанси і фінанси підприємств»
для студентів спеціальності 073 Менеджмент

VII с. (денна, заочна форми навчання)

ТЕМА 3. ПОДАТКОВА СИСТЕМА ДЕРЖАВИ

План

- 1. Сутність, призначення та функції податків.**
- 2. Основні види податків та механізм їх обчислення. Класифікація податків.**
- 3. Поняття податкової системи і вимоги до неї.**
- 4. Податкова політика: поняття та її напрямки.**

1. Сутність, призначення та функції податків.

Податки — це особлива сфера виробничих відносин, своєрідна не лише економічна, а й фінансова категорія, а також найважливіший економічний важіль, що регулює взаємовідносини юридичних і фізичних осіб з державою в умовах ринку.

Сутність податків (платежів) як економічної, фінансової категорії полягає в тому, що вони є обов'язковими внесками в бюджет відповідного рівня чи в державні цільові фонди, які здійснюють платники в порядку і на умовах, зазначених у відповідних законодавчих актах України про оподаткування.

У сучасних умовах *податки виконують дві основні функції*: фіскальну і регулюючу.

Фіскальна функція податків є основною. За її допомогою шляхом стягнення (сплати) встановлених державою податків і податкових платежів утворюються державні грошові фонди, що становлять собою матеріальну основу існування держави і здійснення нею внутрішньої та зовнішньої політики. Держава має отримувати податки не лише в достатній кількості, а й своєчасно, щоб у встановлені строки фінансувати витрати бюджету.

Сутність **регулюючої функції** податків полягає в тому, що вони впливають на різні види діяльності їх платників. Так, податки істотно впливають на відтворення, стимулюючи або стримуючи темпи його розширення, збільшуючи або зменшуючи накопичення капіталу, підвищуючи або знижуючи платоспроможний попит населення тощо. У цьому зв'язку держава спроможна свідомо використовувати податки з метою регулювання відповідних пропорцій у соціально-економічному житті суспільства.

2. Основні види податків та механізм їх обчислення. Класифікація податків

Сукупність встановлених у країні податків і зборів (обов'язкових платежів) до бюджетів і державних цільових фондів, механізмів і способів їх розрахунку та сплати, а також суб'єктів податкової служби, які забезпечують їх адміністрування та надходження до відповідних фондів, становить податкову систему країни.

Відносини у сфері оподаткування, а також визначення основних засад його побудови та функціонування, регулюються Конституцією України та податковим законодавством України.

Податок на додану вартість (ПДВ) займає найбільшу питому вагу в доходах державного бюджету. Це найважливіший непрямий податок, який

застосовується в практиці оподаткування в більшості розвинутих ринкових країн.

Акцизний збір — це непрямий податок, а саме специфічний акциз. Встановлюється на високорентабельні та монопольні товари і включається до ціни цих товарів. До переліку таких товарів включені алкогольні, тютюнові вироби, делікатесні вироби із м'яса і риби, шоколад, телевізори, відеотехніка, килими, хутро, легкові автомобілі і т.п.

України товарів за умови відсутності документів, що підтверджують сплату акцизного збору.

Об'єктом оподаткування є: обороти з реалізації вироблених в Україні підакцизних товарів, а для імпортованих товарів - митна вартість з урахуванням сплаченого мита та митних зборів. Ставки акцизного збору диференційовані в залежності від видів підакцизних товарів, встановлюються або в твердому розмірі (в ЕКЮ), або у відсотках до вартості товарів.

Мито — ще один непрямий податок, який сплачується з товарів, які перетинають митний кордон України. Об'єктом оподаткування є митна вартість — ціна, яка фактично сплачена або підлягає сплаті за товар на момент перетину митного кордону України.

Ставки мита можуть бути:

- адвалорними (в % до митної вартості);
- специфічними (у встановленому грошовому розмірі на одиницю товару);
- комбінованими (об'єднують два попередніх види ставок).

Види мита:

- ввізне;
- вивізне;
- сезонне;

- спеціальне;
- антидемпінгове;
- компенсаційне.

Адвалорне ввізне мито має три види ставок: преференційні, пільгові і повні. Вони враховують країну походження товару і включають або повне звільнення, або сплату мита за нижчими ставками для товарів з країн, які входять разом з Україною в митні союзи або користуються режимом найбільшого сприяння.

Державне мито — це плата, яка справляється за вчинення юридичних дій та за видачу документів юридичного значення уповноваженими на те органами.

3. Поняття податкової системи і вимоги до неї.

Податкова система (система оподаткування) – це сукупність законодавчо встановлених у державі різних видів податків і зборів, а також принципів, форм, методів оподаткування та організація податкової роботи і контролю за дотриманням податкового законодавства.

Податкова система - це сукупність податків і зборів (обов'язкових платежів) до бюджетів та державних цільових фондів, що справляються в установленому законами України порядку - Закон України „Про систему оподаткування”.

Суттєвими умовами оподаткування, що характеризують податкову систему в цілому є:

- порядок встановлення і введення в дію податків;
- види податків;
- права та обов'язки платників податків;
- порядок розподілу податків між бюджетами різних рівнів;
- відповідальність учасників податкових відносин.

4. Податкова політика: поняття та її напрями.

Податкова політика — це діяльність держави у сфері встановлення, правового регламентування та організації справляння податків і податкових платежів у централізовані фонди грошових ресурсів держави. Формуючи свою податкову політику держава шляхом збільшення або скорочення маси податкових надходжень, зміни форм оподаткування та податкових ставок, тарифів, звільнення від оподаткування окремих галузей виробництва, територій, груп населення може сприяти зростанню чи спаду господарської активності, створенню необхідної кон'юнктури на ринку, умов для розвитку пріоритетних галузей економіки, формування збалансованої соціальної політики. Податкова політика повинна забезпечити вирішення двоєдиного завдання. З одного боку — це встановлення оптимальних податків, які не стримуватимуть розвиток підприємництва, а з іншого — забезпечити надходження до бюджету коштів, достатніх для задоволення державних потреб.

Тому основне завдання держави і її органів полягає в тому, щоб створити настроюваний податковий механізм впливу на господарську поведінку юридичних і фізичних осіб.